

Dün yoktun?

Eh, evet. Misafir. Bazen konuşmak, konuşuyor numarası yapmaktan iyidir. Pek okuyamadım da.

Stoacılık okuyordun iki üç gündür.

Evet. Dün de Mirzabeyoğlu'nun *Esatir ve Mitoloji* kitabında açınca Stoa bahsi geldi.

Nedir seni cezbeden bu konuya?

Söylediklerinin içeriği değil. Bunları herkes söylüyor. Ancak insanları *gerçek hayat* içinden çıkar-
madan, onlara iyilik salık verebilmesi ilginç.

Mirzabeyoğlu *bazılarına göre din* demiş, doğru mudur?

Bu sorunun cevabını ancak *din nedir?* sorusuyla verebiliriz herhalde. *Din* anlayışımız, İslam'ın par-
alelinde kavramlar arayışa sevk ediyor. Bu kavramların karşılığını bulmamız zor, her dinde *Tanrı* veya
peygamber yok, hepsinde bir takım *ulu kişiler* var ama bunların rolleri değişik. Buda heykeline secde
eden Budist, bunu ona *şükretmek* için yapmıyor veyahut Buda'nın kendisini yarattığına inanmıyor.
Her dinde *yaratıcı Tanrı* ile, diyelim *şifa veren Tanrı* aynı değil. Misal Grekler için biri Ouranos/Kronos
ise, diğeri Apollo veya *oğlu* Asklepios. O sebeplerle *din midir?* sorusunun cevabını verebilmek o kadar
kolay değil.

Ancak diyorlar ya, *peygamberler olmasaydı, medeniyet de olmazdı* diye. Belki tahrif edilmiş bir vahye
dayanıyordu Stoacılık da.

Mümkün. Erken kaynaklarının hiçbiri elde değil, elde olan kaynaklar *Marcus Aurelius* veya *Epictetus*
gibi Latin kaynakları. Bunlar da Stoacılığın en geç dönemine tekabül ediyor. Zeno'nun veya tale-
belerinin el yazması eserleri mevcut değil.

Yani *olabilir* diyorsun.

Olabilir ama işte, Oğuz Kaan da, Zerdüşt de, Buda da, Lao Tse de peygamber olabilir. Bunların *hadi*
yarın bir din kuralım diye düşündüğünü sanmıyorum. Ayrıca bizim *peygamber* algımızın da doğrudan
vahiyle ilgili olduğunu ve neticede bu isimlerin söylediklerini *kendi kafasından* söyleme ihtimalini de
görmek lazım. Bunlar bana çok *dolu* tartışmalar gibi gelmiyor. Adamların söylediği, yaptığı iyi bir şey
varsa, uygularsın, yoksa da en azından merakın tatmin olmuş olur.

Stoacılıktan ne alabileceğini düşünüyorsun?

Akıl ve duygu çatışmasında hep akli tercih etmelerini, insanın *umutsuz* yaşaması gerektiğini
söylemelerini almayacağımı söyleyebilirim. Ahlakı felsefenin *ortasına* yerleştirmiş olmaları doğru
geldi. Sade hayat yaşamaları, günlük hayat içinde insanların ilgisine veya taltifine fazla önem
vermemeyi tavsiye etmelerini alabilirim. Dediğim gibi, asıl önemli tarafı, aslında söylediklerinden
çok kim oldukları. Çünkü Epictetus gibi bir köle de, Aurelius gibi bir İmparator da benzer sözlere göre
yaşamaya çalışıyorsa, asıl dikkatimi çeken bu oluyor. Yoksa *tembel felsefesi* babından, *hayatın ucu*

bucağı, anlamı değeri yok, duygular saçma, insanlar yalancı, onun için kendi içinde yaşıyıp, sakince öl diye konuşmak zor değil.

Hayata dahil olmak zor.

Evet, hayata dahil olmak zor. Hayata dahil olup doğru kalmak. Doğru kalarak hayata dahil olmak.

Hayatın hayatını planlamakla geçiyor.

Evet. Hayat zaten bir plan. Planlar, gerçekleşmedikçe yeni planlar doğuruyor. Planlar gerçekleşseydi hiç yeni plan yapmazdık, planı yapardık olurdu. Gerçekleşmeyerek yeni planlar üremesine sebep oluyor.

Planlar diyorsun gerçekleşmeyerek üreyen şeyler.

Varlıkları gerçekleşmemelerine bağlı. Düşünsene, gerçekleşseydi, plan yapsaydık ve olsaydı, zaten olmasını beklemeye gerek kalmazdı.

Yine de sinir edici bir durum. Hayatını kontrol etmeye imkanın olmadığını görmek.

Gerçek planın ne olduğunu öğreniyoruz. Biz plan yapıyoruz, kadere bir teklif, yeni dilde *önerge* veriyoruz ve o kabul ederse ediyor, etmezse etmiyor.

Daha esnek planlar yapmalısın belki. O zaman gerçekleşme ihtimali artar.

Bunları denedim. Gerçekleşmesi kesin tek plan *aklıma ne gelirse onu yapacağım* veya *ne gerekiyorsa onu yapacağım* cinsinden bir plansızlık.

Hah.

Evet. Hah.